

ԵՐԱՆԱՇՆՈՐԸ Տ. Տ. ԳԵՎՈՐԳ Զ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ

**ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ԿՈՆԴԱԿԸ
ԵՐԶԱՆԿԱՀԻՇԱՏԱԿ Տ. Տ. ԳԵՎՈՐԳ Զ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ
ՄԱՀՎԱՆ ՏԱՄՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԵԼԻՅԻ ԱՌԹԻՎ**

ՎԱԶԳԷՆ ԾԱՌԱՅ ՅԻՍՈՒՍԻ ԲՐԻՍՏՈՍԻ,
ՈՂՈՐՄՈՒԹԵԱՄԲՆ ԱՍՏՈՒԾՈՅ ԵՒ ԿԱՄՕՔՆ ԱԶԳԻՍ
ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԱՊԵՏ ԵՒ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ,
ԾԱՅՐԱԳՈՅՆ ՊԱՏՐԻԱՐԷ ՀԱՄԱԶԳԱԿԱՆ ՆԱԽԱՄԵԾԱՐ
ԱԹՈՒՈՅ ԱՅՐԱՐԱՏԵԱՆ ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ
ՍՐԲՈՅ ԿԱԹՈՒՂԻԿԷ ԷԶՄԻԱԾՆԻ

ԲՐԻՍՏՈՍԱԻԱՆԴ ՍԻՐՈՅ ՈՂՋՈՐՅՆ ԵՒ ՕՐՀՆՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՐԱՊԵՏԱԿԱՆ
ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻՆ ՄԵԾԻ ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՅ Տ. Տ. ԽՈՐԵՆԱՅ ԱՌԱՋՆՈՅ,
ՊԱՏՐԻԱՐԷԻՆ ՀԱՅՈՑ ՍՐԲՈՅ ԵՐՈՒՍԱՂԵՄԱՅ Տ. ԵՂԻՇԷԻ
ԱՐԲԵՊԻՍԿՈՊՈՍԻՆ, ՊԱՏՐԻԱՐԷԻՆ ՀԱՅՈՑ ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼՍՈՅ
Տ. ՇՆՈՐՀՔԱՅ ԱՐԲԵՊԻՍԿՈՊՈՍԻՆ, ՀԱՄՕՐԷՆ ԱՐԲԵՊԻՍԿՈՊՈՍԱՅ,
ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԱՅ, ՎԱՐԴԱՊԵՏԱՅ, ԲԱՀԱՆԱՅԻՅ ԵՒ ՍԱՐԿԱԻԱԳԱՅ,
ԹԵՄԱԿԱՆ ԵՐԵՍՓՈԽԱՆԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՈՅ, ԹԵՄԱԿԱՆ ԵՒ ԹԱՂԱԿԱՆ
ԽՈՐՀՐԴՈՅ ԵՒ ՊԱՇՏՕՆԷԻՅ ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅՑ ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ
ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՍՐԲՈՅ ԵՒ ՍԻՐԵՑԵԱԼ ՀԱՄԱՅՆ ՀԱԻԱՏԱՅԵԱԼ
ԺՈՂՈՎՐԴԵԱՆ ՀԱՅՈՑ

«Ի վախճանել առն արդարոյ, ոչ կորնչի յոյս»:
(Առակք ԺԱ 7)

Հայոց հինաւուրց աշխարհէն, եկեր ու անցեր էին օրերը ծմբան: Արարատի
լաւերժական նայուածքի տակ, Հայաստանի Մայր Հողը ծածկուեր էր կրկին ծիւ ու
կանաչով, ծաղիկ գորգերով: Հայ շինականը, աչքերը լեցուն կեանքի երազով, իր
պապերու արտն ու այգին կը բանար, գոհութեան աղօթքը ջրօններուն առ բարձ-
րեալն Աստուած, երբ Ա. Էջմիածնի կամարներուն տակ, խաղաղ, անվրդով, իր
աչքերը կը փակէր Հայրապետը Հայոց՝ Գեորգ Զ Նոր-Նախիջևանցին:

Գարնան պայծառ առաւօտ մըն էր՝ 1954 մայիս 9-ը:

Երախտագէտ Հայ Եկեղեցին և հայ ժողովուրդը ծանր սուգի դրօշ պարզեցին ու փառքով, աղօթքով, Մայր Հողին յանձնեցին յոգնած մարմինը մեծ Հայրապետին:

Այդ օրէն անցեր են արդէն տասը տարիներ:

Տարիները բազում յիշատակներ կը տանին իրենց հետ, յանձնելու համար պանոնք գիրկը գորշ մոռացութեան: Բայց կան յիշատակներ, որոնք անցնող տարիները առաւել կը լուսաւորեն, առաւել կ'արժնորեն ու կեանքի կը կոչեն: Ժամանակը ինքն է իրաւ դատաւորը մարդոց կեանքին, անոնց գործերուն: Աստուածային նախախնամութիւնը, պատմութեան դատաստանով, արդարութիւն կը գործէ:

Յիշատակը Գէորգ Զ Կաթողիկոսին այդպէս ահա կը ներկայանայ այսօր, մեր գիտակցութեան առաջ:

Անձնաւորութիւն մը, հոգիով ու մարմնով առողջ, ամրակուռ, Հայոց աշխարհի լեռներուն նման: Նկարագիր մը հպօր ու ապնիւ, խոր պզգցումով մարդկային բարոյականի բարձր արժէքներուն: Հաւատաւոր, աներեր հոգի և քաջ Հովուապետ, աւելի քան վաթսուն տարիներու հաւատարիմ ծառայութեամբ: Ուխտեալ պիտուր և սիւն Եկեղեցւոյ, և արթուն լուսարար Ս. Էջմիածնի: Ծարտար նաւապետ փոթորիկներու պահուն, անվեհեր առաջնորդ իր ժողովուրդին դէպի նաւահանգիստը խաղաղ ափերու: Պաշտպան հայրենեաց, խիպախ, աննահանջ, հալկական հոգիի մարմնացած վահան: Հայրենասէր՝ իր ամբողջ էութեամբ, բովանդակ իր կեանքով, մտածումներու և տեսիլքներու իր ամբողջ աշխարհով, իր կենդանի գործով:

Ահա Ան, երիտասարդ վարդապետ, մէկ ձեռքին մէջ բռնած խաչը Զրիստոսի, միւսին՝ գիրքը հայոց պատմութեան, աւելի քան քսան տարիներ կրթական մշակ, հմուտ քարուպիչ և կազմակերպիչ հոգևոր կեանքի, իր ծննդավայր Նոր-Նախիջևանի մէջ:

Կու գան սակայն մօայլ ու ծանր օրեր: Համաշխարհային առաջին պատերազմն է բռնկած: Արևմտեան Հայաստանի մէջ կը նահատակուի ժողովուրդ մը ամբողջ: Տեղահանութիւն, սով, արիւն և մահ: Սպանդի ճիրաններէն հրաշքով փրկուած, անվերջ կարաւաններ թշուառ հայերու, կը թափուին Արաքսի ափին:

Նորապսակ Գէորգ եպիսկոպոս, հուժկու ձեռքերով և հայ մարդու արի իր սրտով, կանգնած է ամուր՝ գաղթականներու փրկութեան գործի առաջին գծերուն վրայ, կատարելով իր պարտքը իբրև անձնդիր ու բարի Հովիւ և հարապատ պաւակը հայ ժողովուրդին:

Պատերազմէն լետոյ դժուար տարիներ, ալեկոծումներ, հերոսական ճիգեր՝ բուժելու համար վէրքերը հայոց վիրաւոր ազգին և վերաշինելու քանդուած կտուրը հայ հայրենիքին: Բայց շուտով ահա խաղաղութիւն և նոր վերածնունդ, երջանիկ կեանքի պայծառ լուսաբաց: Գէորգ եպիսկոպոս, գաւապանը ձեռքին, բազում տարիներ իր ուժերը ի սպաս կը դնէ Հայ Եկեղեցւոյ ամրապնդման գործին, Վրաստան, Հայաստան և Ս. Էջմիածին: Աստուծոյ խօսքը կը քարոզէ Ան իր ժողովուրդին. կը լուսաւորէ, լոյս կը ներշնչէ ու կը մխիթարէ:

Մայր Աթոռ է Ան իբրև Տեղակալ Կաթողիկոսի, երբ կը բռնկի նոր պատերազմ մը համաշխարհային:

Հայ ժողովուրդը ամբողջ, մէկ մարդու նման, ոտքի է կանգնած, ազատատենչ եղբայրական ժողովուրդներու կողքին, մղելու համար հայրենական սրբազան կռիւ, խաւար ու դաժան չար ուժերու դէմ:

Հանգուցեալ Հայրապետը ներկայ է կրակի դիմաց, հայրենեաց պաշտպան հայ ժողովուրդի պաւակներուն հետ: Չեն մոռցուիր երբեք կոչերն իր մարտի, քարոզներն իր հուր և իր ծաւալած կազմակերպչական գործը հսկայական, պիտուրազդելու համար Հայաստանի և Սփիւռքի բոլոր հայերը: Սասունցի Դաւիթի անունը կրող հրասայլերու շարասիւնները ընծաներն են Հայոց Հայրապետին, հայրենա-

կան փառապանծ յաղթանակին համար, օժանդակութեամբը նոյնքան հայրենասէր Գարեգին Ա Հայրապետին Տանն Կիլիկիոյ, որ Սարդարաբադէն լետոյ, անգամ մը ևս իր անունը կ'արձանագրէր մեր ազգի պատմութեան գրքի մէջ ոսկի տառերով:

Եւ երբ հորիպոնէ հորիպոն, մեծ յաղթութեան շեփորները կը հնչէին, Գեորգ արքեպիսկոպոս, 1945-ի գարնան օրերուն, կ'օծուէր Կաթողիկոս Ամենայն Հայոց, ողորմութեամբն Աստուծոյ և կամքովը ազգին:

Հայոց հին երկրի վրայ կ'իջնէր նոր առաւօտ և կը բացուէր հայրենաշէն կեանքի լուսեղէն ճամբայ:

Նոր կեանքի կը կոչուէր նաև Հայ Եկեղեցին:

Ծերունապարդ Հայրապետը Հայոց, ժամանակներու, պատերազմներու աւերներէն լետոյ, Ս. Էջմիածնի կամարներուն տակ, կը ստեղծէր ամէն բան գրեթէ ոչինչէն:

Մեծ հայրենասէրը եղաւ նաև մեծ Հայրապետ:

Վերակազմեց միաբանութիւնը մեր Մայր Աթոռի, բացաւ դուռները Հոգևոր Ճեմարանին, հիմնեց «Էջմիածին» ամսագիրը, բարեկարգեց ու կազմակերպեց ներքին թեմերը, և բնականոն ու սերտ գործակցութեան կապեր հաստատեց մեր նուիրապետական Աթոռներուն և արտասահմանի մեր թեմերուն հետ:

Գեորգ Զ Կաթողիկոս, իր հոգևոր բարձր հեղինակութեան ներքև, անխռով պահպանեց հոգևոր միութիւնը Հայ Եկեղեցւոյ և միասնութիւնը հայ ժողովուրդին: Զի այդ է պատգամը հայոց պատմութեան և կամքն Աստուծոյ, որուն Միածին Որդին Հայաստան իջաւ և այնտեղ հաստատեց Սրբութիւն Սրբոցը ամենայն հայոց:

Հոգեւոյս Հայրապետը եղաւ ու մնաց մինչև իր կեանքի վերջը՝ նաև մեծ աղօթող մը և պայքարող մը վասն խաղաղութեան համայն աշխարհի: Իր հեղինակաւոր խօսքը, իր արդար ծայրը տևապէս հնչեցին հպօր Էջմիածնի սուրբ բարձունքներէն:

Գեորգ Զ Կաթողիկոսի կեանքն ու գործը մարմնացումն իսկ են աստուածային խաղաղարար կամքին ու հայոց պատմութեան հարապատ ոգիին:

Ահա վաստակը Հայոց Հայրապետին, որուն մահուան տասներորդ տարեկիցը կը կատարենք մենք այսօր:

Ով գիտէ իր կեանքն ու իր գործը ընծայաբերել իր Մայր Ժողովուրդին, իր Մայր Հայրենիքին, ով կը տեսնէ յստակ, կեանքը ալեկոծող հոսանքներուն մէջէն, ազգի ու Մայր Երկրի յաւիտենական շահերու ուղին, ան կը մնայ ճշմարտապէս մեծ և յիշատակութեան արժանի պատմութեան գրքին մէջ:

Կը տօնենք Գեորգ Զ Հայրապետի յիշատակը, իբրև Հայ Եկեղեցւոյ ու հայ ժողովուրդի յաղթանակի օր: Կը տօնենք ուրախ, հպարտ սրտերով, որ Տէրը մեր Եկեղեցիին պարգևեր էր Հովուապետ մը մեծ, նման երանեալ հայրապետներուն, որոնք պայծառ հետք են թողած Հայոց աշխարհի երկնակամարին վրայ:

Տասը տարի լետոյ, հինաւուրց մեր երկրի վրայ, կրկին իջած է գարունը կեանքին: Նոյն Արարատի յաւերժական նայուածքին ներքև, Մայր Հողն Հայաստանի վարթնած է կրկին, ու ծածկուած ծիլ ու կանաչով, վառ ծաղիկներով: Հայ շինականը նոյն երազներով, նոյն երգն իր շրթներուն, իր պապենական արտը կը հերկէ, երբ Ս. Էջմիածնի լոյս կամարներէն աղօթք կը բարձրանայ դէպի Երկինքը բարի՝ վասն խաղաղութեան հոգւոյն հանգուցեալ մեծագործ Հայրապետին մերոյ՝ Տ. Տ. Գեորգայ Զ Կաթողիկոսին Ամենայն Հայոց:

Երանաշնորհ Հայրապետի հոգին, կեանքի միւս ափին, կը հանգչի խաղաղ, կը հանգչի երջանիկ, ու կ'ոգեշնչէ մեզ և պատգամ կու տայ բոլոր հայերու՝ ապրիլ անբաժան, սիրով միաբան, ամուր պահպանել լոյս հաւատքը մեր քրիստոնէական, ամբողջ, անխռով ու ծաղկեալ պահել Ս. Եկեղեցին, շէն, անշարժ պահել համայն հայութեան հոգևոր կեդրոն Ս. Էջմիածինը մեր, և բոլորուիլ սիրով, հաւատարմու-

թեամբ, վերածնած Մայր Հայաստանի սուրբ հողի վրայ, կերտելու համար լուսափայլ ապագան հայ ժողովուրդին:

Այսու Մեր կոնդակաւ կը հրահանգենք, որ լուսաբնակ Գէորգ Զ Կաթողիկոսի մահուան տասներորդ տարելիցին առթիւ, Հայաստանեայց բոլոր եկեղեցիներուն մէջ հոգեհանգստեան պաշտօններ կատարուին կիրակի, մայիս 10-ին:

«Երանի մեռելոցն, որք ի Տէր ննջեցին, զի գործք իւրեանց չոգան զհետ նոցա»
(Յայտնթ. ԺԴ 13):

Ողջո՛յն և փա՛ռք Գէորգ Զ մեծ Հայրապետի լոյս յիշատակին:

Ողջո՛յն և փա՛ռք Հայ Առաքելական Ս. Եկեղեցիին և հայ հաւատացեալ համայն ժողովուրդին:

Ամէն:

Կապույտ

ՏՈՒՆԻ ԿՈՆՏԱԿՏ Ի-9-Ն մայիսի
1964 Փրկչական ամի,
և ի տոմարիս Հայոց ՌՆԺԳ,
ի մայրական Սրբոյ Էջմիածնի:

ԾԱՅՐԱԳՈՅՆ ՊԱՏՐԻԱՐԷ ԵՒ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ
ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ

